

Del 2

Större vattensalamander inom 25 Natura 2000-områden

Metodik

Inom 15 Natura 2000-områden fanns tidigare endast äldre och något osäkra fynduppgifter av större vattensalamander medan det i tio områden gjorts observationer av vuxna individer på 2000-talet. Syftet med inventeringen var därför att försöka hitta större vattensalamander under leken i vatten som fanns inom dessa skyddade områden där artens förekomst var osäker. Om arten inte hittades i det första undersökta lekvattnet, eller om lekvattnet var olämpligt (t ex för surt eller uttorkat), besöktes om möjligt fler vatten inom området.

Metodiken var densamma som för översiktinventeringen av större vattensalamander i länet (beskriven i Del 1), med undantag för undersökningar av Hästholmen eftersom det på våren 2009 inte fanns någon bilburen förbindelse med ön. Detta område undersöktes därför under sommaren genom håvning efter larver (se nedan). Håvning genomfördes även i Skärva eftersom vi inte observerade större vattensalamander

vid besök av ett svårinventerat vatten på våren. Detta vatten med omgivning bedömdes som mycket lämpligt för större vattensalamander och återbesöktes på sommaren.

I samband med besöken gjordes även mätningar av pH-värden samt noteringar om förekomster av andra groddjur. Vi var speciellt uppmärksamma på eventuell förekomst av rom av långbensgroda.

I de tio områden där förekomst av större vattensalamander var känd var syftet att kontrollera om den större vattensalamandern lyckats reproducera sig i området, vilket undersöktes genom håvning efter larver. Håvning skedde enligt standardiserad metod (Naturvårdsverket 2005), så kallad z-håvning i vattenvegetation. Minst tio håvtag genomfördes vid varje vatten beroende på vattnets storlek och antal larver per håvtag noterades.

Resultat

Av de 15 undersökta Natura-2000 områdena där förekomst av större vattensalamander var osäker hittades arten i tre områden, samtliga i Karlskrona kommun. Områdena var Skärva (vuxen hane i samband med håvning), Uttorp (vuxen hane) och Hästholmen (en larv på tio håvtag i Naturreservatet Hästholmen-Ytterön) (Tabell 3 och 4, Bilaga 1).

I övriga områden hittades inga större vattensalamandrar och kommentarer samt utvärdering av dessa områdens lämplighet för större vattensalamander diskuteras under respektive område nedan.

Tabell 3. Besökta vatten i Natura 2000-områden med äldre och osäkra fynduppgifter om större vattensalamander – anger att vi sökt efter salamander på natten, men inte sett någon. Om det inte står något har vi endast besökt lokalen på dagen. För mer information om lokalerna se lokalbeskrivning under respektive kommun samt Bilaga 1.

Kommun	Område	Vatten	Tc		p H
			Hanar	Honor	
Karlshamn	Tärnö	Tärnö 1	-	-	7,2
		Tärnö 2			uttorkat
Karlskrona	Färskesjön	Färskesjön 1			-
		Färskesjön 2			4,6
		Färskesjön 3			-
		Färskesjön 4			3,3
	Skärva	Skärva 1	1	-	5,6
		Skärva 2			-
	Stora Rom	Stora Rom 1			3,5
		Stora Rom 2			-
		Stora Rom 3			-
		Stora Rom 4			3,2
		Stora Rom 5			-
		Stora Rom 6			-
	Torhamns udde	Torhamns udde 1	-	-	4,1
		Torhamns udde 2	-	-	nästan uttorkat
Uttorp	Uttorp 3			8,6	
	Uttorp 4			8,0	
	Uttorp 5			uttorkat/igenvuxet	
	Uttorp 6	1	-	4,7	
Älmteryd	Älmteryd			uttorkat	
	Älmteryd, källa				
Ronneby	Gömarken	Dammen på Gö udde			4,3
		Gö 1			3,6
		Gö 2			nästan uttorkat
	Järnavik	kärr vid stigen			4,6
	Tromto-Almö	Almö golfbana, Varnäs	-	-	6,9
		Slätthammar	-	-	5,7
		Tromtö			4,7
Tromtö (grustäkt)				5,8	
Sölvesborg	Hjärthallaberget	Hjärthallaberget 1			-
		Hjärthallaberget 2			6,7
	Listers huvud	Listers huvud 1			3,9
		Listers huvud 2	-	-	6,2
		Listers huvud 3	-	-	6,3
	Siesjö	Siesjö	-	-	7,2
	Sillnäs	Grammahagen	-	-	nästan uttorkat
		Sillnäs 1	-	-	
		Sillnäs 2	-	-	
		Sillnäs 3	-	-	nästan uttorkat
		Sillnäs 4	-	-	7,4
	Stiby backe	Stiby 1			uttorkat
		Stiby 2			inget vatten
Stiby 3				uttorkat	
Stiby 4				uttorkat	
Stiby 5		-	-		
Stiby 6		-	-		

Vid hävning efter larver i tio områden med känd förekomst under 2000-talet av större vattensalamander hittades reproduktion i sex områden (Tabell 4, Bilaga 1). Dessa var Stjärnö (Karlshamns kommun), Bromåla, Hallarum (Karlskrona kommun), Piskabacken, Skuremåla samt Sjöarp-Nässjön (Ronneby kommun). Fångsterna av larver i dessa områden varierade mellan 0,5-5 per 10 hävtag.

Tabell 4. Hävade vatten i Natura 2000-områden med känd förekomst under 2000-talet av större vattensalamander. För mer information om lokalerna se lokalbeskrivning under respektive kommun samt Bilaga 1.

Kommun	Område	Vatten	Hävtag	Tc-larver	Tidigare fynd
Karlshamn	Stjärnö	Stjärnö 1	10	2	2006
		Stjärnö 4	10	0	2006
Karlskrona	Bromåla	Bromåla 1	10	5	2005
	Hallarum	Hallarum	20	1	2005
	Hästholmen	Hästholmen 1	10	1	-
Ronneby	Piskabacken	Östra	10	1	2006
	Sjöarp-Nässjön	Sjöarp-Nässjön 1	20	2	2006
	Skuremåla	kärr NO Skuremålagölen	10	1	2006
	Vambåsa norra	Vambåsa hagmark, Lillamark	10	0	2006
Sölvesborg	Hanö	Karahalla	uttorkat		-
		Lasthalla	1	0	2005
		Tjockakärret	uttorkat		-
		Vindhalla 1	uttorkat		2005
		Vindhalla 2	3	0	-
		Vindhalla 3	uttorkat		-
		Vindhalla 4	5	0	-
		Övre Äspeuddekärret	uttorkat		2005
		Spraglehall	Spraglehall 1	2	0
		Spraglehall 2	uttorkat		-
	Spraglehall 3	uttorkat		-	

Karlshamns kommun

Stärnö (SE0410071)

På Stärnö fanns fem föreslagna vatten. 2006 fann man vuxna individer av större vattensalamander i tre av dem. Vi besökte två vatten. Det första vattnet (Stärnö 4, Figur 16) var stort, dygt i kanterna och väldigt svårhåvat. 2006 observerades 5 vuxna individer av större vattensalamander. Vi fann inga larver av större vattensalamander på tio håvtag, men lokalen var lämplig och kan vara en reproduktionslokal för arten.

Det fanns larver av mindre vattensalamander (tio larver på tio håvtag). Syrgasmättnaden var 77 % och pH 6,4. I det andra vattnet (Stärnö 1, Figur 17) fick vi två larver av den större vattensalamandern och fem av den mindre på tio håvtag. I detta vatten fanns mycket undervattensvegetation och gott om småkryp. 2006 observerades 45 vuxna individer av större vattensalamander. Syrgasmättnaden var 107 % och pH 6,5.

Figur 16. Stärnö 4. Foto taget 2009-07-13.

Figur 17. Stärnö 1. Foto taget 2009-07-13.

Tärnö (SE0410163)

Från Tärnö finns inga sentida fynd av större vattensalamander. Här fanns två föreslagna vatten. Det första var ett litet hållkar intill skog ca 15 m från havet (Figur 18 och 19). Vi fann inga salamandrar, varken större eller mindre, men i hållkaret fanns paddyngel. Syrgasmättnaden var 135 % och pH 7,2. Det andra vattnet (Tärnö 2) har troligen torkat ut eller blivit igenfyllt.

Figur 18. Tärnö 1. Foto taget 2009-05-13.

Figur 19. Hållkar med paddyngel intill Tärnö1. Foto taget 2009-05-13.

Karlskrona kommun

Bromåla (SE0410180)

I Bromåla fanns ett vatten. Detta låg i fina landmiljöer med betesmark och lövskog (Figur 20). 2005 fann man tio vuxna individer av större vattensalamander. Vi håvade upp fem larver av större vattensalamander på tio håvtag. Det fanns även larver av mindre vattensalamander. Syrgasmättningen var 107 % och pH 6,3.

Figur 20. Bromåla 1. Foto taget 2009-07-15.

Färskesjön (SE0410105)

I Färskesjöområdet finns äldre uppgifter om observationer av större vattensalamander, dock osäkert var i området fynden gjorts. Det fanns fyra föreslagna vatten. Ett av dem var en stor mossesjö (Färskesjön 2, Figur 21) som man inte kan inventera med lampa. Om man inte sett några salamandrar hade man ändå inte kunnat utesluta förekomst.

Ett alternativ kan vara att inventera med flaskfälla. pH var 4,6 vilket är på gränsen vad den större vattensalamandern klarar att reproducera sig i. I ett så stort vatten är sannolikheten också stor att det förekommer fisk.

De andra tre vattnen låg i barrsumpskog (Figur 22) och är inte inventeringsbara på natten. I ett av dessa har man tidigare (2006) sökt efter större vattensalamander utan att hitta någon. Det är ändå inte troligt att den större vattensalamandern utnyttjar dessa för reproduktion eftersom pH var 3,3.

Figur 21. Färskesjön 2. Foto taget 2009-05-04.

Figur 22. Färskesjön 4. Foto taget 2009-05-04.

Hallarum (SE0410097)

I Hallarum fanns ett vatten. Detta låg i fina landmiljöer med betesmark och lövskog (Figur 23). 2005 fann man fyra vuxna individer av större vattensalamander. Vi håvade upp en larv av större vattensalamander på tjugo håvtag.

Det fanns även mycket larver av mindre vattensalamander (59 st på 20 håvtag) och brungrodeyngel. Syrgasmättnaden var 107 % och pH 6,3. I vattnet observerades också snök.

Figur 23. Hallarum. Foto taget 2009-07-15.

Hästholmen (SE0410099)

På Hästholmen finns äldre fynduppgifter om större vattensalamander. Vi skulle egentligen besökt området på natten i maj, men bilfärjan var inställd. Vi besökte därför området i juli och håvade efter larver. Det fanns sex föreslagna vatten.

Vi fann en larv av större vattensalamander på tio håvtag i det första vattnet vi besökte (Hästholmen 1, Figur 24). Här fanns även larver av mindre vattensalamander samt en juvenil brungroda. Det var i ett större grunt kärrområde med ett dike som höll mer vatten. Syrgasmättnaden var 135 % och pH var 4,8.

Figur 24. Hästholmen 1. Fotot är taget 2009-07-15

Skärva (SE0410094)

I Skärva finns inga sentida fynd av större vattensalamander trots att man letat efter den 2005. Området ligger i lövskog med mycket kärrområden och lämpligt för arten. Det fanns två föreslagna vatten, varav det ena var ett väldigt stort, och därför svårinventerat, kärrområde (Skärva 2). I detta sökte vi inte. Om vi inte hade funnit någon salamander hade man ändå inte kunnat utesluta förekomst.

Det andra vattnet var ett kärr i skogen (Skärva 1, Figur 25). Vid besöket i maj hittade vi inga större vattensalamandrar. Men vi såg tio romklumpar av långbensgroda (letade inte i hela vattnet). Eftersom området ansågs lämpligt för övrigt gjorde vi ett nytt försök i juli. Vi håvade inte upp några larver men en hane av större vattensalamander. Syrgasmättnaden var i maj 70 % och pH var 6,7. Vi fångade även larver av mindre vattensalamander och brungrodeyngel, vilka skulle kunna vara långbensgroda eftersom vi fann rom i maj.

Figur 25. Skärva 1. Foto taget 2009-05-06.

Stora Rom (SE0410130)

I Stora Rom finns äldre fynduppgifter om större vattensalamander och arten eftersökte i ett vatten (Stora Rom 1) 2005. Det fanns sex föreslagna vatten. Samtliga ligger i sumpskog och har mycket vitmossa i vattnet (Figur 26). pH var i ett av vattnen 3,5 (Stora Rom 1, Figur 27) och i ett annat 3,2 (Stora Rom 4). Med så lågt pH kan den större vattensalamandern inte reproducera sig. Landmiljöerna är väldigt lämpliga för arten men vi fann inget lämpligt lekvatten i området.

Figur 26. Vitmossa i vatten i Stora Rom.

Figur 27. Stora Rom 1. Foto taget den 2009-05-05.

Torhamns udde (SE0410104)

På Torhamns udde finns inga sentida observationer av större vattensalamander, trots att man eftersökte den i ett vatten (Torhamns udde 1) 2005. Det fanns två föreslagna vatten i området. Det ena (Torhamns udde 1, Figur 28) såg väldigt lämpligt ut, men var något surt. pH var 4,1. Det andra var nästan helt uttorkat (Torhamns udde 2, Figur 29).

Figur 28. Torhamns udde 1. Foto taget den 2009-05-05.

Figur 29. Torhamns udde 2. Foto taget den 2009-05-05.

Uttorp (SE0410101)

Från Uttorp finns äldre fynduppgifter om större vattensalamander, dock osäkert var i området. Arten eftersöktes i tre vatten 2005 utan att man fann den. Det fanns fem föreslagna vatten. Vi besökte alla på dagen och fann en hane av större vattensalamander i det första vattnet vi återbesökte på natten (Uttorp 6, Figur 30). Detta var ett väldigt litet kärr med en liten djuphåla. pH var något lågt (4,7), men det hade regnat mycket, vilket kan ha sänkt pH. Vi såg även mindre vattensalamander i vattnet.

Två av vattnen låg ute vid havet (Uttorp 3 och 4, Figur 31). De hade högt pH (8,0 respektive 8,6), vilket kan tyda på att de är saltpåverkade. Ett av vattnen hade torkat ut och vuxit igen (Uttorp 5, Figur 32).

Figur 30. Uttorp 6. Foto taget den 2009-05-07.

Figur 31. Uttorp 3 (vänster) och Uttorp 4 (höger). Foton tagna 2009-05-07

Figur 32. Uttorp 5. Foto taget 2009-05-07.

Älmteryd (SE0410179)

I Älmteryd finns inga sentida fynd av större vattensalamander, trots att man eftersökte den i ett vatten 2005. Det fanns två föreslagna vatten. Det första (Älmteryd, Figur 33) var helt uttorkat och de andra hade inte heller mycket vatten (Älmteryd, källa, Figur 34). Det fanns inte någon vattenvegetation och är troligen inte en möjlig reproduktionslokal för större vattensalamander.

Figur 33. Älmteryd. Foto taget den 2009-05-05.

Figur 34. Älmteryd, källa. Foto taget den 2009-05-05.

Ronneby kommun

Gömarken (SE0410174)

I Gömarken finns inga sentida fynd av större vattensalamander, trots att man besökt ett av vattnen 2006. Det fanns tre föreslagna vatten i området. Det ena vattnet (Gö 1, Figur 35) var humöst och det fanns ingen vattenvegetation (förutom vitmossa). pH var 3,6 och vattnet är därför ingen reproduktionslokal för större vattensalamandern. Det andra vattnet (Gö 2, Figur 36) var nästan helt uttorkat. Ett tredje vatten (dammen på Gö udde, Figur 37) låg ute vid havet och kan vid högt vatten bli saltpåverkat. I detta vatten fann vi död brungroderom. pH var 4,3. Dammen får vatten från ett kärr intill, men vattnet som rann ut ur dammen luktade illa. Landmiljöerna i området var för övrigt väldigt lämpliga för större vattensalamander.

Figur 35. Gö 1. Foto taget den 2009-05-06.

Figur 36. Gö 2. Foto taget den 2009-05-06.

Figur 37. Dammen på Gö udde. Foto taget 2009-05-06.

Järnavik (SE0410088)

I Järnavik finns äldre fynduppgifter om större vattensalamander men eftersök 2005 gav inga fynd. Lokalen är ett kärrområde i skog (Figur 38), men övergår sedan till mosse. Det var inte så mycket vatten och det var svårinventerat. pH var 4,6, vilket är på gränsen för vad den större vattensalamandern klarar med avseende på reproduktion. Vi fann inte heller större vattensalamander vid vår inventering.

Figur 38. Järnavik, kär vid stigen. Foto taget den 2009-05-07.

Piskabacken (SE0410207)

Piskabacken ligger i betesmark i lövskogsområde. Det fanns två utpekade vatten i området. Det ena var ett stort kärr (Piskabacken, V) och det andra var ett mindre kärr i skog (Piskabacken, Ö, Figur 39). 2006 observerades fem större vattensalamandrar i vattnet. Vi fångade en larv av större vattensalamander på tio håvtag. Samtidigt fick vi två vuxna större vattensalamandrar. Femton larver av mindre vattensalamander och brungrodeyngel fångades också i samband med håvningen. Syrgasmättnaden var 39 % och pH var 5,9. Kärret började delvis växa igen och man skulle kunna röja bort en del al för att öppna upp och få vattnet mer solbelyst.

Figur 39. Piskabacken, Ö. Foto taget 2009-07-13

Sjöarp-Nässjön (SE0410171)

Det fanns två utpekade vatten i området. 2006 observerades större vattensalamander i båda dessa vatten. Det första vi undersökte var ett svårinventerat fräkenkärr (Sjöarp-Nässjön 1, Figur 40). I detta fångade vi två larver av större vattensalamander på tjugo håvtag. Samtidigt fångades fem larver av mindre vattensalamander. Syrgasmättnaden var 63 % och pH var 6,5. Vattnet ligger i väldigt fint lövskogsområde som är väldigt lämpligt för den större vattensalamandern.

Figur 40. Sjöarp.Nässjön 1. Foto taget 2009-07-13.

Skuremåla (SE0410119)

I Skuremåla fanns två utpekade vatten. Ett av vattnen var ett svårinventerat kärr som låg intill betesmark i lövskog (Skuremåla, kärr NO Skuremålagölen, Figur 41). 2006 observerades fem större vattensalamandrar i vattnet. Vi håvade upp en larv av större vattensalamander på tio håvtag. Det fanns även mycket larver av mindre vattensalamander (17 st på 10 håvtag) samt brungrodeyngel. Syrgasmättnaden var 58 % och pH var 4,9, men det hade regnat relativt mycket, vilket kan ha sänkt pH något.

Figur 41. Skuremåla, kärr NO Skuremålagölen. Foto taget 2009-07-15.

Tromtö-Almö (SE0410042)

På Tromtö-Almö finns äldre uppgifter om större vattensalamander, men det är osäkert var man gjort fynden. Arten har eftersökts 2005 och 2006 utan framgång. Det fanns fyra föreslagna vatten, varav två stora kärrområden (Tromtö, i betesmark och Tromtö, lertäkt, i alskog, Figur 42). I dessa sökte vi inte. Om vi inte hade funnit någon salamander hade man ändå inte kunnat utesluta förekomst. De hade säkert kunna vara lämpliga för den större vattensalamandern. pH var 4,7 i vattnet i betesmarken och 5,8 i alskogen.

Ett vatten låg på en golfbana (Almö golfbana, Varnäs figur 43). Detta vatten var lite grumligt och hade inte mycket vattenvegetation. I vattnet observerades småspigg och en romklump av långbensgroda. pH var 6,9. Det sista vattnet var väldigt litet (ca 30 m², Almö, Slätthammar, Figur 44), och bör rensas. Vi fann 18 romklumpar av långbensgroda, trots att vattnet var så litet. Men vi fann ingen större vattensalamander. pH var 5,7.

Figur 42. Tromtö (vänster) och Tromtö, lertäkt (höger). Foto taget 2009-05-07.

Figur 43. Almö golfbana, Varnäs.
Foto taget 2009-05-07.

Figur 44. Almö, Slätthammar. Foto taget 2009-05-07.

Vambåsa norra (SE0410120)

I Vambåsa norra fanns ett vatten. Det bestod av ett stort myrliknande kärrområde. Detta låg i fina landmiljöer med betesmark intill lövskog (Figur 45). Större delen av kärret var stängslat och omgärdat av elstängsel. En mindre damm fanns utanför staketet. 2006 fann man tre vuxna individer av större vattensalamander. Vi fångade inga större vattensalamandrar på tio håvtag. Det fanns larver av mindre vattensalamander (sju st på tio håvtag) och brungrodeyngel. Syrgasmättnaden var 42 % och pH 4,6. Det fanns vitmossa i vattnet.

Figur 45. Vambåsa hagmark, Lillamark. Foto taget 2009-07-13.

Sölvesborgs kommun

Hanö (SE0410158)

På Hanö har man tidigare (2005) observerat vuxna individer av större vattensalamander i tre vatten (Vindhalla 1, Övre Äspeuddekärret och Lasthalla). Vi observerade ingen större vattensalamander på Hanö. Vindhalla 1 var helt uttorkat precis som Äspeuddekärret (Figur 46). Lasthalla var ett litet hållkar, som var fullt med mossa (Figur 47). Vi fann elva larver av mindre vattensalamander på ett håvtag. pH var 4,8. Intill Lasthalla fanns ytterligare ett litet fint hållkar (Figur 47). I detta fanns väldigt många larver av mindre vattensalamander (22 st på 5 håvtag). Karahalla och Vindhalla 3 var uttorkade (Figur 48) precis som Tjockakärret (Figur 49). Vindhalla 2 (Figur 50) var ett litet hållkar med tågväxter och gräs. I detta fann vi åtta larver av mindre vattensalamander på tre håvtag. pH var 7,6. Det sista vattnet (Vindhalla 4, Figur 50) var ytterligare ett fint hållkar med lite näckmossa. Vi håvade upp trettio larver och åtta vuxna individer av mindre vattensalamander på fem håvtag.

Figur 46. Hanö, Äspeuddekärret. Foto taget 2009-07-14.

Figur 47. Lasthalla (vänster) och ett hållkar intill Lasthalla (höger). Foton tagna 2009-07-14.

Figur 48. Vindhalla 3 (vänster) och Karahalla (höger). Foton tagna 2009-07-14.

Figur 49. Tjockakärret. Foto taget 2009-07-14.

Figur 50. Vindhalla 2 (vänster) Vindhalla 4 (höger). Foton tagna 2009-07-14.

Hjärthallaberget (SE0410187)

Från Hjärthallaberget finns äldre uppgifter om förekomst av större vattensalamander, men osäkert om fynden är gjorda inom N2000-området. Det fanns två utpekade vatten i området. Det ena låg otillgängligt bakom igenvuxna snår (Hjärthallaberget 1, Figur 51). Till detta vatten hade man inte kunnat ta sig på natten. Det andra vattnet hade väldigt lite undervattensvegetation och det låg mycket löv i det (Hjärthallaberget 2, Figur 52). Vi fann inga större vattensalamandrar, men observerade mindre vattensalamander, vanlig padda och rom av brunroda. Syrgasmättnaden var 70 % och pH 6,7.

Figur 51. Hjärthallaberget 1.
Foto taget 2009-04-14.

Figur 52. Hjärthallaberget 2.
Foto taget 2009-04-14.

Listershuvud (SE0410012)

På Listers huvud har man inte i sen tid observerat större vattensalamander trots att man letat efter den 2005. Det fanns tre utpekade vatten i området. Det första (Listers huvud 1) var täckt med vitmossa, pH var 3,9 och inte lämpligt för större vattensalamander. Det andra låg nära havet (Listers huvud 2, Figur 53). Det fanns nästan ingen vegetation i vattnet, men mycket löv. Det fanns nästan inga småkryp alls i vattnet och vi såg heller inga groddjur. pH var 6,2. Det sista (Listers huvud 3, Figur 54) såg ut ungefär som det andra, men var mycket mindre (ca 3 m²). Inte heller i detta observerades några groddjur. pH var 6,3.

Figur 53. Listers huvud 2 (Engelska källan). Foto taget 2009-04-14.

Figur 54. Listers huvud 3. Foto taget 2009-04-14.

Siesjö (SE0410153)

Från Siesjö finns äldre fynduppgifter om större vattensalamander och man har letat efter den 2005 utan att göra några fynd. Det fanns ett utpekat vatten (Figur 55). Detta har kontakt med den stora sjön, där det finns fisk. Vi såg mörtfisk. Det fanns ingen större vattensalamander. Vi såg däremot en död brungroda. Syrgasmättnaden var 55 % och pH var 7,2.

Figur 55. Siesjö. Foto taget 2009-04-14.

Sillnäs (SE0410156)

Från Sillnäs finns äldre uppgifter om fynd av större vattensalamander. Arten är eftersökt 2005 och 2006 utan framgång. Vi observerade inte någon större vattensalamander i området. Det fanns sex utpekade vatten. Området består av betesmarker intill och i lövskog samt betesmark på strandängar. Det första vattnet var nästan uttorkat (Grammahagen, Figur 56). Sillnäs 1 är ett svårinventerat kärr (Figur 58). I detta observerades vanlig padda och mindre vattensalamander. Sillnäs 2 är ett dike som går genom en betesmark (Figur 58). Här såg vi inga groddjur.

Sillnäs 3 och Sillnäs 4 (Figur 59) ligger på strandängar. Det första var nästan uttorkat redan i april. I det andra observerade vi vanlig padda, rom av långbensgroda och brungroda. Vi hade fått nya uppgifter på att det fanns större vattensalamander i Sillnäs 4 och återbesökte inte området på natten. Vi besökte därför inte heller Sillnäs 5. Uppgifterna visade sig vara osäkra och vi gjorde ett återbesök i början på maj, men då var det bara ca 10 cm vatten i Sillnäs 4 och väldigt mycket brungrodeyngel. För att inte skada ynglen valde vi att inte inventera vattnet. Vi återbesökte istället området i juli för att häva efter larver. Men då hade alla vatten torkat ut.

*Figur 57. Sillnäs, Grammahagen.
Foto taget 2009-04-14.*

Figur 58. Sillnäs 1 (vänster) och Sillnäs 2 (höger). Foton tagna 2009-04-14.

*Figur 59. Sillnäs 4. Foto
taget 2009-04-14.*

Spraglehall (SE0410066)

I Spraglehall observerade man större vattensalamander i ett vatten 2005 (Spraglehall 1). Det fanns tre utpekade vatten i området. Två av dem var uttorkade (Spraglehall 2 och 3, Figur 60). Det sista var också nästan uttorkat (Spraglehall 1). Det fann bara ett litet hål med vatten (Figur 61). Det var svårt att håva. Inga larver av större vattensalamander, men 1 hona och två larver av mindre vattensalamander fångades. Syrgasmättnaden var 44 % och pH var 6,5.

Figur 60. Spraglehall 2 (vänster) och 3 (höger). Foton tagna 2009-07-13.

Figur 61. Spraglehall 1. Foto taget 2009-07-13.

Stiby backe (SE0410010)

Från området kring Stiby backe finns äldre uppgifter om större vattensalamander och arten är eftersökt den 2005, men inga fynd gjordes. Vi observerade inte någon större vattensalamander i området. Det fanns sex utpekade vatten. Fyra av dem var uttorkade (Stiby 1-4). Stiby 5 var litet (ca 40 m²), väldigt grumligt och det fanns ingen undervattensvegetation. Enligt boende i området torkar vattnet alltid ut på sensommaren. Det sista vattnet (Stiby 6, Figur 62) var nertrampat av betesdjur och vattnet luktade gödsel. Vi såg inga salamandrar, men observerade brungroderom i vattnet.

Figur 62. Stiby 6. Foto taget 2009-04-14.

Diskussion Natura 2000

För att uppfylla de krav som ställs enligt artikel 11 i Eu:s art- och habitatdirektiv måste samtliga arter, inklusive den större vattensalamandern, som är listade i bilaga II övervakas med avseende på bevarandestatus. För att kunna rapportera om de utpekade Natura 2000-områdenas bidrag till bevarandestatusen för t ex större vattensalamander krävs uppföljningar på så väl biogeografisk nivå som uppföljning inom Natura 2000-områden.

Länsstyrelserna är bland annat ansvariga för uppföljning av större vattensalamander i länens Natura 2000-områden. Därför kommer det framöver att behöva sättas upp bevarandemål med mätbara målindikatorer för bland annat större vattensalamander inom olika Natura 2000-områden. Målindikatorer kan vara i form av förekomst eller att arten skall reproducera i området. Det kan också vara så att bevarandemålen kan vara att det skall finnas en viss areal lekvatten för större vattensalamander inom ett område (Naturvårdsverket, 2009).

För att den större vattensalamandern skall antas ha en gynnsam bevarandestatus inom ett område finns vissa riktlinjer (Stenberg och Nyström 2009). Man kan om kunskapen är begränsad utgå ifrån att en isolerad population (men med god bevarandestatus) bör bestå av åtminstone 500 vuxna individer som har tillgång till 4-5 lekvatten där salamandern åtminstone kan försöka sig i något av dessa varje år. Dessa kriterier kan vara svåra att uppfylla inom många skyddade områden, speciellt mindre områden, där det inte ens efter åtgärder finns rimliga förutsättningar för att en population ska nå denna storlek. Man bör däremot från område till område ta hänsyn till hur stor överlevnad salamandern har under sina olika livsstadier (som larv, juvenil och vuxen) och därmed hur stor population ett område kan hysa för att kunna sätta upp bevarandemål som är väl underbyggda.

För att sätta upp relevanta bevarandemål med tröskelvärden (t ex om areal lekvatten och antal individer) för större vattensalamander inom Natura 2000-områden i Blekinge kan man även behöva kunskap om att artens förekomst i anslutning till de skyddade områdena. Denna kunskap finns i dagsläget enbart i begränsad omfattning (Del 1 i denna rapport) men visar ändå att den större vattensalamandern förekommer ganska spritt i länet. Detta innebär att de Natura 2000-områden som idag inte har något lekvatten för arten men som har lämpliga landmiljöer fortfarande kan ha stor betydelse för den större vattensalamanderns bevarandestatus (t ex Stora Rom, Stiby, Siesjö, Älmteryd, och Listers huvud). Om nya vatten anläggs för större vattensalamander i dessa områden, kan deras betydelse för arten öka betydligt.

Den större vattensalamanderns förmåga att förflytta sig och sprida sig i landmiljön är ganska begränsad jämfört med t ex långbensgroda. Därför är riktlinjen att det bör finnas ca 10 lämpliga vatten per kvadratkilometer i lämpliga landområden (t ex lövskogsområden utan spridningshinder i form av större vägar). Eftersom det i dagsläget inte finns detaljerat underlag för större vattensalamanderns förekomst i Blekinge län är det svårt att sätta upp andra bevarandemål än förekomst av vuxna individer, lämpliga landmiljöer eller reproduktion i många av de utpekade Natura 2000-områdena. Våra resultat visar ändå att det finns områden som kan ha stort värde för den större vattensalamanderns bevarandestatus i länet, där vi såväl funnit reproduktion som lämpliga landmiljöer.

Andra områden som bör följas upp där vi funnit vuxna individer, men där reproduktionsframgången inte är känd, är t ex Uttorp och Skärva. Statusen (reproduktion) för arten i Sillnäs och Spraglehall är osäker eftersom vattennivåerna var extremt låga under sommaren 2009 och många vatten var uttorkade vid våra besök. Samtliga

av ovan nämnda områden har mycket lämpliga landmiljöer för såväl långbensgroda och större vattensalamander och bör fortsättningsvis följas upp eventuellt i kombination med åtgärder för att gynna större vattensalamanderns reproduktion.

Ett område som, baserat på vår undersökning, inte bör prioriteras för att gynna större vattensalamander är Hanö, trots att landmiljöerna är synnerligen lämpliga och att vuxna individer finns där, även om de är ganska få (ca 10 individer har rapporterats 2005). Det finns en population

av den utrotningshotade stinkpaddan (strandpadda) på ön och den leker i grunda hållkar.

Om den större vattensalamandern skulle gynnas ytterligare på ön (och även den mindre) t ex genom fördjupningar av befintliga vatten eller nyanläggningar kan dessa populationer öka och troligen kan salamandrarna äta stinkpaddans yngel i hållkaren. Tärnö är ett annat område som inte bör kunna hysa ett livskraftigt bestånd av större vattensalamander. Där finns inga lämpliga lekvattnen för arten, det är svårt att anlägga nya och där observerade vi heller inte några vuxna individer.

Tack

Vi tackar Jonas Johansson och Annika Lydänge på länsstyrelsen i Blekinge län för gott samarbete. Samtidigt vill vi rikta ett mycket stort tack till alla positiva markägare och privatpersoner som hört av sig under våra inventeringar och som bidragit till att många nya fynd av arten kommit till kännedom.

Litteratur

Fog, K., Schmedes, A., Rosenørn de Lasson, D. (1997). Nordens paddor och krybdjur. G.E.C. Gads Förlag, Köpenhamn.

Gärdenfors, U. (red.). 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005 – The 2005 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala

Malmgren, J. 2002. *Triturus cristatus* – större vattensalamander Faktblad, ArtDatabanken 2002-04-08, SLU, Uppsala

Malmgren, J. 2007. Åtgärdsprogram för bevarande av större vattensalamander och dess livsmiljöer. Naturvårdsverket. Rapport 5636

Mernelius, P. 2007. Större vattensalamander (*Triturus cristatus*) i Kronobergs län 2006. Länsstyrelsen i Kronobergs län. Meddelande nr. 2007:8

Naturvårdsverket 2003. Natura 2000 i Sverige. Handbok med allmänna råd. Handbok 2003:9. Naturvårdsverket

Naturvårdsverket 2005. Inventering och övervakning av större vattensalamander (*Triturus cristatus*). Version 1:0, 2005-04-21. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket 2009. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda däggdjur och grod- och kräldjur ingående i Art- och habitatdirektivets bilaga II och IV. Remissversion

Nyström, P. och Stenberg, M. 2008. Forskningsresultat och slutsatser för bevarandearbetet med hotade amfibier – En litteraturgenomgång. Länsstyrelsen i Skåne län. Löpnr. 2008:55

Stenberg, M. och Nyström, P. 2007. Större vattensalamander (*Triturus cristatus*) i Kronobergs län 2007. Länsstyrelsen i Kronobergs län, Meddelande nr 2007:30

Stenberg, M. och Nyström, P. 2008. Översiktsinventering av större vattensalamander, *Triturus cristatus* i Hallands län 200. Länsstyrelsen i Hallands län. Meddelande 2008:10

Stenberg, M. och Nyström, P. 2009a. Utvärdering av projektstödsdammar för spridning av den större vattensalamandern. Publikation nummer: 2009:01. Länsstyrelsen i Örebro

Stenberg, M. och Nyström, P. 2009b. Större vattensalamander (*Triturus cristatus*) i Skåne 2008. Översiktsinventering och förekomst inom 17 Natura 2000-områden. Länsstyrelsen i Skåne län, rapport 2009:8

Bilaga 1. Inventerade vatten i Natura 2000-områdena

Kommun	N2000-område	Vatten	Fynd 2000-talet	Inventering 2009 värinventering	hävning	pH	Koordinater x y
Karlskrona	Stärnö	Stärnö1	2006: 45 Tc		2 larver	6,5	6224078 1440914
		Stärnö 4	2006: 5 Tc		0 larver	6,4	6224316 1440294
		Tärnö 1	ej inv	natt: 0	nej	7,2	6221832 1447013
		Tärnö 2	ej inv	dag: 0	nej	uttorkat	6221913 1448788
Karlskrona	Bromåla	Bromåla 1	2005: 10 Tc		5 larver	6,3	6241600 1494800
		Hallarum	2005: 4 Tc		1 larv	5,7	6225152 1501231
		Hästholmen 1	ej inv		1 larv	4,8	6217727 1497159
		Färskesjön 1	2005: 0 Tc	dag: 0		6224640 1501790	
		Färskesjön 2	ej inv	dag: 0		6224455 1501754	
		Färskesjön 3	ej inv	dag: 0	nästän uttorkat	6224017 1502236	
		Färskesjön 4	ej inv	dag: 0		6223958 1502399	
		Skärva	2005: 0 Tc	natt: 0	1 hane	5,6	6230470 1485600
		Skärva 2	ej inv	dag: 0		-	6230891 1485683
		Stora Rom	2005: 0 Tc	dag: 0		3,5	6223650 1501130
		Stora Rom 2	ej inv	dag: 0		-	6223551 1501158
		Stora Rom 3	ej inv	dag: 0		-	6223732 1501120
Torhamnsudde	Uttorp	Stora Rom 4	ej inv	dag: 0		3,2	6223792 1501090
		Stora Rom 5	ej inv	dag: 0		-	6223830 1501145
		Stora Rom 6	ej inv	dag: 0		-	6223887 1501099
		Torhamns udde 1	2005: 0 Tc	dag: 0		4,1	6216801 1502615
		Torhamns udde 2	ej inv	dag: 0		nästän uttorkat	6216541 1502577
		Uttorp 3	2005: 0 Tc	dag: 0		8,6	6216209 1492338
		Uttorp 4	2005: 0 Tc	dag: 0		8	6216251 1492320
		Uttorp 5	ej inv	dag: 0		igenvuxet	6217107 1492527
		Uttorp 6	ej inv	natt: 1 hane		4,7	6217636 1492628
		Älmteryd	ej inv	dag: 0		uttorkat	6238374 1497357
		Älmteryd, källa	2005: 0 Tc	dag: 0		lite vatten	6238420 1497220

Kommun	N2000-område	Vatten	Fynd 2000-talet	Inventering 2009 värinventering	hävning	pH	Koordinater x y
Ronneby	Piskabacken	Östra	2006: 5 Tc		1 larv, 2 vuxna	5,9	623332 1466057
	Sjöarp-Nässjön	Sjöarp-Nässjön 1	2006: 5 Tc		2 larver	6,5	6232795 1461771
	Skuremåla	kärr NO Skuremålagölen	2006: 4 Tc		1 larv	4,9	6236807 1472019
	Vambåsa norra	Vambåsa hagmark, Lillamark	2006: 3 Tc		0 larver	4,6	6229605 1478378
	Gömarken	Dammen på Gö udde	ej inv	dag: 0		4,3	6222456 1468316
		Gö 1	ej inv	dag: 0		3,6	6222937 1468389
		Gö 2	ej inv		nästän uttorkat		6223079 1468278
	Järnavik	kärr vid stigen	2006: 0 Tc	dag: 0		4,6	6228614 1454248
	Tromto-Almö	Almö golfbana, Varnäs	2006: 0 Tc	natt: 0		6,9	6225651 1478176
		Slätthammar	2006: 0 Tc	natt: 0		5,7	6224455 1477445
		Tromtö	2005: 0 Tc	dag: 0		4,7	6225299 1479814
		Tromtö (grustäkt)	2005: 0 Tc	dag: 0		5,8	6226800 1479320
Sölvesborg	Hanö	Karahalla	2005: 0 Tc		0 larver	uttorkat	6210022 1439855
		Lasthalla	2005: 1 Tc			4,8	6210284 1440029
		Tjockakärret	2005: 0 Tc			uttorkat	6208713 1439848
		Vindhalla 1	2005: 5 Tc			uttorkat	6209191 1440776
		Vindhalla 2	2005: 0 Tc		0 larver	7,6	6208947 1440820
		Vindhalla 3	2005: 0 Tc			uttorkat	6208898 1440773
		Vindhalla 4	2005: 0 Tc			7,3	6208853 1440773
		Övre Äspeuddekärret	2005: 2 Tc			inget vatten	6208613 1439858
	Hjärthalla-berget	Hjärthallaberget 1	ej inv	otillgängligt		-	6210872 1426222
		Hjärthallaberget 2	ej inv	natt: 0		6,7	6210634 1426245
	Listers huvud	Listers huvud 1	2005: 0 Tc	natt: 0		3,9	6212242 1435810
		Listers huvud 2	2005: 0 Tc	natt: 0		6,2	6211761 1435854
		Listers huvud 3	2005: 0 Tc	natt: 0		6,3	6211874 1435460
	Siesjö	Siesjö	2005: 0 Tc	natt: 0		7,2	6216359 1422235

Kommun	N2000-område	Vatten	Fynd 2000- talet	Inventering 2009 vårinventering	hävning	pH	Koordinater	
				dag: 0 natt: 0			x	y
Sölvesborg	Sillnäs	Grammahagen	2005: 0 Tc	dag: 0		-	6209469	1425713
		Sillnäs 1	2005: 0 Tc	natt: 0		-	6209201	1425878
		Sillnäs 2	ej inv	natt: 0		-	6209280	1425751
		Sillnäs 3	ej inv	dag: 0	nästän uttorkat		6208476	1425531
		Sillnäs 4	ej inv	natt: 0		7,4	6208505	1425575
	Spraglehall	Spraglehall 1	2005: 18 Tc		0 larver	6,5	6214443	1434546
		Spraglehall 2	2005: 0 Tc			uttorkat	6214620	1434386
		Spraglehall 3	2005: Tc			uttorkat	6214546	1434383
	Stiby bäcke	Stiby 1	2005: 0 Tc			uttorkat	6211104	1430695
		Stiby 2	2005: 0 Tc			inget vatten	6211029	1430861
		Stiby 3	2005: 0 Tc			uttorkat	6210890	1431031
		Stiby 4	2005: 0 Tc			uttorkat	6210525	1430930
		Stiby 5	2005: 0 Tc	natt: 0		-	6210494	1431004
		Stiby 6	2005: 0 Tc	natt: 0		-	6210771	1430244

371 86 Karlskrona
Telefon: 0455-870 00
E-post: blekinge@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/blekinge

Rapporter Länsstyrelsen Blekinge län ISSN 1651-8527
